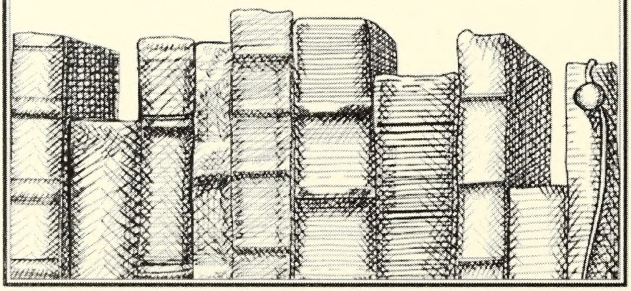
GARDENIA
DISSERTATIONE
BOTANICA
&
THUNBERG

Smithsonian Libraries

Adopt-a-Book Program

Adopted by

Anne Whitaker in memory of
Mrs. Ruth Brodie and
Mrs. Irene Stone,
who could grow anything

185.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

GARDENIA

QUAM

CONSENSU EXPERIENT. FAC. MED. UPSAL.

PUBLICE VENTILANDAM EXHIBENT

PRÆSES

CAROL. P. THUNBERG,

MED. DOCT. BOTAN. DEMONSTR. ACAD. REG. SCIENT. HOLMIENS. CÆSAR. NAT. CUR. SOCIET. SCIENT. UPSAL. LUNDIN. AMSTELD. ET NIDROSIENS. MEMBRUM.

ET

RESPONDENS

STIPENDIARIUS REGIUS

PETRUS DJUPEDIUS,

MEDELPADO-JEMTLANDUS.

IN AUD. GUSTAV. MAJ. DIE XVI DEC. MDCCLXXX.

Horis Solitis

1780

Smithsonian Institution, RICHMOND COLLECTION. National Museum. 183921

UPSALIÆ,

TYPIS JOHAN. EDMAN, DIRECT. ET REG. ACAD. TYPOGR.

116

Chas. W. Richmond.

VIRO
ADMODUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO

DOMINO

MAG. PET. H. WASENIO,

PASTORI IN TORP ET BORGSJÖ VIGILANTISSIMO ET
ADJACENTIUM ECCLESIARUM PRÆPOSITO
LAUDATISSIMO!

Parenti Ætatem Colendo!

Quam voto diu expetii, lætiſſimus arripio occaſionem, ut immenſum debitum Parenti optimo, ita et gratiſſimam mentem pectore calenti reconditam palam faciendi. Tua vero in me, vel inde ab eo tempore, quo naturali Patre orbato, Te amore filiali complecti contigit, promerita non recenſebo. Memoriæ enim ſempiternæ infixa potius ſancte ſerventur, quam inficeta oratione celebrentur. Sciant vero omnes me non vitam Tibi, ſed quod omnino celſius, educationem et ad bonos imbibendos mores manuductionem Tuis curis debere, quin etiam Te auctore dulci hocce Muſarum, quo delector conſortio frui mihi liceat. Ut igitur tanquam pignus pietatis pulcherrimam hanc, quam Tibi offerre ſuſtineo, Plantam accipias, eſt, quod ſpero, me measque Tuo ſingulari non minus, quam optimo patrocinio commendans fortunas. Omnium bonorum Remunerator flore perpetuo tuam exornet, exhilaret ætatem, ſenilemque canitiem ſerena et curarum vacua cum mente conjungat, ſic, ut indulgentiſſimum devenerari Patrem poſſit ad extremum uſque halitum

Parentis Optimi

filius obedientiſſimus
PETRUS DJUPEDIUS.

SB
413
G27 L53
1780
BOT

DISSERTATIO BOTANICA
DE
GARDENIA.

I. §.

Ab eo imprimis tempore, quo ordinem qualemcunque in diſpeſcenda multitudine plantarum ſequi coeperunt Artis Amatores, eſt, quod inſigniora incrementa ceperit Scientia Botanica. Fundamentum primus jecit Casparus Bauhinus, dividendo omnes ſuo tempore notas plantas in majores familias. Vacillans, tamen et ſpurium adhuc erat hoc ipſum Scientiæ fundamentum, donec vere magnus Gallorum TOURNEFORTIUS a flore et fructu Syſtema ſuum condere concinneque elaborare coepit; genuinum autem et optimum Ariadnæum filum Botanicorum Principi inveniendum relictum erat. Fovebat Suecia noſtra in ſinu ſuo, gelidis quamvis pruinis horrido, virum maximo in Floram amore accenſum, Generoſum Equit. Arch. a LINNE, qui indefeſſo labore adyta naturæ penetrando Syſtema ſuum conſcripſit, prioribus antea datis longe melius atque perfectius. Hinc Scientia hæcce ampliſſima longe facilior et amoenior reddita, plurimis guſtari coepit, tantumque amari, ut circa medium hujus ſeculi nemo fere non eſſet, qui Botanicus evadere ſuumque ad hoc Sexuale Syſtema perficiendum et

augendum calculum addere non diſcuperet. Ardentiſſimo itaque Floræ amore flagrantes Botanici non Europæ modo omnes latebras et cryptas ſcrutari, ſed remotiſſimas quoque utriusque Indiæ, Africæ et novi nuper detecti mundi regiones lynceis oculis certatim frequentare inceperunt, gazas et numero ſtupendo et utilitate inſigni ſecum reportantes. Adierunt Kalm Americam borealem, Jaqvin Americam calidiorem, Rolander Surinamum, Loefling Americam auſtralem: Osbeck Chinam, Hasselqvist Palæſtinam, Pallas, Gmelin et Falk Ruſſiam Siberiamque, *Præſes* Japoniam, Javam et Ceilonam: Forskohl Ægyptum, Rothman Regnum Tripolitanum, Berlin et Smeatman Guineam Africes, Caput bonæ ſpei Sparrman, *Præſes*, Masson et Paterson: Terras Auſtrales Commerson et Sonnerat, Banks et Solander, Forster uterque et Sparrman. Et in Floræ campo, ſub ſirio ardente adhucdum deſudant Floræ amore faſcinati Viri præſtantes, Mutis in America auſtrali, Masson in Jamaica, Lib. Baro v. Wurmb in Java, Bladh in China, Sonnerat in Coromandelia, Koenig in Malabaria.

II. §.

Virorum tot tantorumque induſtria non potuerunt non quam plurimæ antea nobis incognitæ Floræ divitiæ e tenebris ſuis erutæ in lucem produci ac nudo egentique generi humano in uſus deſideratos verti. Mirati ſumus collectiones plantarum niti-

nitidas Prof. PALLAS, ſingulares paucas, quas ex multis miſit Dn. MUTIS, raras Prof. FORSKOHL et D:ris ROTHMAN, rariſſimas Prof. FORSTERI et Doct. SPARRMAN, ſed non ſine admiratione Exp. Dn. Præſidem exaudire potui commemorantem et numerum ſtupendum, ultra mille, et indolem ſingularem faciemque propriam plantarum, quas in terris auſtralibus, ad promontorium Horn, in nova Guinea et præprimis in nova Hollandia collegerunt Viri excellentiſſimi Dn. BANKS et SOLANDER. Nec minori lætitia perfuſus fui, dum aliquando mihi contigit oculis illos ſubjicere Floræ pulcherrimos theſauros, antea nedum viſos multo minus deſcriptos, quibus e longinquo et diuturniori itinere reportatis ditare Patriam ſuam voluit Exp. Dn. *Præſes.* Numerum harum novarum ſpecierum e promontorio bonæ ſpei, Japonia, Java et Ceilona adductarum, tam et inſignem inveni et plantas non paucas tam ſingularis ſtructuræ et indolis, ut ſæpe adſtupuerim. Inter multa alia pulcherrimis floribus ſuis ſuperbiens Genus *Gardeniæ* præ aliis ita mihi placuit, ut de Diſſertationis materie cogitans intermittere non potuerim, quin Exp. Dn. *Præſidem* rogarem, vellet benigne mihi permittere, circa hujus parum antea cogniti generis et ſpecierum novarum nuperrime detectarum deſcriptionem et delineationem vires meas periclitari. Siſto itaque Tibi, B. L. Gardeniæ genus emendatum ac ſeptem novis, intra decennium proxime præterlapſum vel nuperrime detectis ſpeciebus adauctum.

V180

III. §.

GARDENIA *eſt planta, e Contortarum ordine naturali, pentandra, calyce quinquefido, Corolla quinquepartita, antheris ſeſſilibus, ſtylo clavato et fructu baccato.*

Ordo CONTORTARUM a corolla ſua ante explicationem contorta nomen adeptus variis ab aliis plantarum ordinibus ſeſe diſtinguit criteriis: etenim

CALYX in hoc ordine ſemper eſt *Perianthium* monophyllum, apice in quinque, plus vel minus profundas lacinias diviſum atque ſic vel quinquedentatum, quinquefidum vel quinquepartitum.

COROLLA ſemper adeſt, florem efficiens completum, eaque monopetala, aliis vero campanulata, aliis infundibuliformis, *Limbo* quinquepartito, ante explicationem inprimis in ſpiram ita torto, ut altera lacinia alteri imbricatim incumbat, ſupra *Tubum* ſæpius cylindricum ſenſimque verſus ſuperiora ampliatum, rarius campanulatum, rariſſime globoſum et brevem.

NECTARIUM figura et ſitu diverſum in quibusdam generibus præſens.

STAMINA numero naturali quinque, aliquando at rarius plura.

PISTILLUM in hiſce variat, uti et fructus: quibusdam enim piſtillum unicum cum germine ſimplici vel bifido; quibusdam ſtyli ſunt duo.

PERICARPIUM licet valde variet, ut paucis ſit drupa, paucioribus bacca, plerisque tamen folliculi ſunt gemini.

SEMINA omnibus numeroſa ſunt, illis tantum exceptis, quorum fructus drupa.

LAC-

Lactescentes plurimæ, ſi non omnes, ſunt plantæ contortæ, ſic ut e caulibus et ramis vulneratis vel abſciſſis album majori vel minori copia lac exſtillet.

Vis ſingularum, uti omnium lacteſcentium, venenata eſt, et id quidem eo magis, quo lactis uberiori copia profluunt. Quædam ex hiſce adeo venenatæ ſunt, ut a Lupo, Vulpe vel pecoribus comeſtæ mortem ſæpe inevitabilem inferant. Medica autem harum vis, pro diverſa qualitate adſtringente vel anodyna duplicis naturæ eſt. Illæ enim, quibus adſtringentes particulæ plurimæ inſunt, in corticale corporeum inprimis agunt ac Hæmorrhagiis variis aliisque fluoribus ſiſtendis idoneæ ſunt; quæ vero anodyno magis impraegnatæ ſunt, in medullare vim ſuam exſerentes, evacuationes facile omnes promovent et interne ſicca vel cocta forma propinatæ ſudores lotiumque pellunt, vomitum excitant imo et evacuationes alvinas fortiter cient. Radicem *Periplocæ indicæ*, quæ in Inſulæ Ceilonæ ſabuloſis maritimis ſponte creſcit, Exp. Dn. Præſes ſæpius in pulverem redactam Ægris, ſcopo emetico dedit eamque et doſi eadem et æque facile Vomitum excitare invenit, atque ipſa Ipecacuahna Americana.

Usum idcirco in Medicina quarundam eximium eſſe Medici experti ſunt, ut in Hydrope, Oedematibus, Dyſenteria, Chloroſi, Scabie, Strumis, Menſtruis, Hæmoptyſi, Hæmorrhoidibus et Febribus variis.

In *numerum* plantarum Contortarum referuntur Genera ſequentia, ſcilicet: Genipa, Cerbera, Rauvolfia, Macrocnemum, Vinca, Nerium, Echites, Plumieria, Tabernæmontana, Cameraria, Periploca, Apocynum, Cynanchum, Ceropegia, Aſclepias, Stapelia, Pæderia, Cariſſa, Allamanda, Pergularia, Cinchona, Gardenia.

IV. §

IV. §.

Inventionis tempus, a quo innotuit primum Gardeniæ genus non longe adhinc petendum. Kæmpferus quidem *Gardeniam floridam* uti et *radicantem* in Japonia circa finem exeuntis ſeculi vidit, earumque mentionem ſub nomine *Meſpili* injecit; ſed ex Ejus deſcriptione nobis relicta Gardenias has eſſe nemo divinaſſet, niſi Exp. Dn. *Præſes*, viſis his in Japonia, e nomine Japonico illas recognoviſſet. Et licet Rumphius priori quoque ſeculo deſcriptionem qualemcunque figuramque flore pleno dederit *Gardeniæ floridæ*, quam nomine, e lingua malaica mutuato, *Catſiopiri* dixit, Botanicis Europæis nihilo tamen minus incognita manſit planta, quam nondum viderant. Circa medium vero ſeculi hujus accidit, ut Anglus quidam navis Præfectus Dn. *Hutchinſon* in regione quadam Capitis bonæ ſpei arbuſculam quandam floribus magnis, plenis, odoratis, albiſſimis, pulcherrimiſque onuſtam offenderet. Ea huius fruticis amoenitate totus ſtatim adeo fuit captus, ut prudenter eradicatum inque olla majori plantatum in Angliam ſecum portaverit. Speciosiſſimum hoc et novum Horti ornamentum, dono datum Dn. Richard *Warner*, ſemper tamen flores plenos producere continuavit, ſemina nulla omnino proferens, ſic ut et de genere diu hæſitarent Botanici et coacti eſſent Floriſtæ propagines hujus, ſolutis pro ſingulo aureis circiter decem ſibi acquirere. Primus omnium Dn. *Gordon*, Hortulanus expertiſſimus, fuit, qui propagines hujus primum duas, dein tempore a-

aliquo

1153723

liquo interjecto, adhuc totidem accepit, quas adeo uſque multiplicavit, ut aliis divendere aureosque plus mille hollandicos ſibi acquirere potuerit. Adhuc vero, quoad Genus, ignotus erat noſter frutex. *Miller* eximius ille et doctus Hortulanus, primus tandem illum deſcripſit dixitque Jaſminum, foliis lanceolatis oppoſitis integerrimis, calycibus acutioribus. Poſt illum deſcriptionem dedit aliam Dn. *Ehret* et appellavit Jaſminum? ramo unifloro pleno, petalis coriaceis. Eis vero ſeſe oppoſuit Dn. Ellis, contendens, non eſſe Jaſmini, ſed novum quoddam genus, inque Actis Anglicanis ſub nomine Gardeniæ jaſminoides deſcriptionem inſeruit meliorem. Cum autem e flore pleno genus verum detegere diu fruſtra conaretur, tandem florem ſiccatum Nobiliſſ. Dn. Arch. et Equ. a LINNE miſit, qui fruticis ramulum flore ſimplici e China dudum miſſum in Herbario ſuo ſicco ſervabat propriumque inde genus Gardeniæ conſtituens Characterem in Generibus plantarum, Holm. 1764. p. 116 dabat ſequentem:

Cal. Perianthium monophyllum, laciniis erectis, ſtrictis, enſiformibus, verticalibus, diſtantibus, perſiſtentibus.

Cor. Monopetala, hypocrateriformis: Tubus cylindricus, calyce longior: Limbus quinquepartitus, planus: Laciniis obovatis longitudine tubi: margine ſolari rectiori.

Stam. filamenta nulla: Antheræ quinque, lineares, ori faucis inſertæ, ſupra ſuam baſin, longitudine dimidii limbi, intra faucem elongatæ deorſum.

Pist. Germen inferum, Stylus filiformis, longitudine tubi, dein clavatus, deſinens Stigmate exſerto, bilobo, ovato, obtuſo, magno.

ξ3Y24

Peric: Bacca ſicca, bilocularis? Ellis.
Semina plurima.

V. §.

Species ſic unica detecta et *Florida* in Speciebus Plantarum adpellata fuit. Hæc deinde pulcherrime ab *Ehretio* vivis coloribus depicta fuit, at floribus plenis, quales frutices omnes per totam Europam, Africam et Aſiam poſtea propagati adhuc proferunt. Præter hanc duæ aliæ innotuerunt ſpecies, quas anno 1772 in Capite bonæ ſpei detexit Exp. Dn. *Præſes*. Altera harum ab Exp. Dno. Doct. Laur. Montin deſcripta fuit Anno 1773, ſub nomine *Thunbergiæ capenſis:* alterius deſcriptionem Exp. Dn. *Præſes* dedit anno 1776 ſub nomine *Rothmanniæ capenſis*. Utraque hæc ſpecies, quarum prior jam viva abundat in Hortis Europæis e ſeminibus, quæ miſit Inventor, quæque erit intra paucos annos, dum flores ſuos ſpecioſos producere valet, inter ornamenta hortorum minime ſecunda, ad Gardeniæ genus migrare debet, æque ac *Muſſænda formoſa*, poſtquam e pluribus ſpeciebus et floreſcentia et fructus Generis Gardeniæ nobis innotuerint melius. Alia nova ſpecies ab Exp. Dn. *Præſide* Anno 1776, ſub commoratione ſua in regno Japonico lecta fuit, præter antea notam *floridam* floribus ſimplicibus. Speciem quoque novam e Ceilona miſſam nobis communicare placuit Nob. Dno. Profeſſori a Linné. Tres reliquas ſpecies, in China lectas ad Exp. Dn. *Præſidem* anno elapſo miſit Dn.

P. J.

P. J. Bladh, ſic ut jam novem hujus generis ſpecies numerentur, quarum characteres genericum et ſpecificos in ſequentibus dare nobis propoſuimus.

VI. §.

CHARACTER GENERICUS.

Cal. *Perianthium* monophyllum, quinquepartitum: *laciniis* erectis, perſiſtentibus.

Corolla monopetala, infundibuliformis: *Tubus* cylindricus, calyce longior. *Limbus* quinquepartitus, planus.

Stam. *Filamenta* nulla.

Antheræ quinque, ori tubi inſertæ, lineares, ſtriatæ, longitudine dimidia limbi.

Stigma exſertum, ovatum, obtuſum, bilobum.

Peric. Bacca.

Semina plurima, depreſſa, per ſeries imbricatim impoſita.

Numerus partium naturaliſſimus eſt quinarius; in quibusdam vero ſpeciebus variat uſque ad novem, ſcilicet *antherarum*, *laciniarum* calycis et *limbi* corollæ.

Essentia Generis: *Antheræ* ſeſſiles medio ſui in ore tubi corollæ!

Stigma clavatum.

Bacca ſeminibus imbricatis.

Nomen Gardeniæ dedit D. Ellis, in honorem Amici ſui, D. Garden Med. et Hiſt. Nat. Carol. Americ.

VI. §.

SPECIES *ſequentes ſunt.*

** Inermes:*

radicans. 1. G. inermis corollis obtuſis, calyce angulato, foliis ellipticis, caule radicante.

35426

florida. 2. G. inermis corollis obtuſis, calyce angulato, foliis ovatis acutis.
Thunbergia. 3. G. inermis corollis obtuſis, calyce tereti, foliis ovatis acutis.
gummifera. 4. G. inermis corollis obtuſis, calyce hirto, foliis oblongis obtuſis.
Muſſændæ. 5. G. inermis corollis acutis, calyce hirto, foliis ovatis acutis.
Rothmannia. 6. G. inermis corollis acutis, ſubcampanulatis, calyce glabro, foliis oblongis acutis.

** *Spinoſæ*:

ſpinoſa. 7. G. ſpinoſa floribus ſeſſilibus hirſutis.
micranthus 8. G. ſpinoſa floribus ſeſſilibus glabris.
ſcandens. 9. G. ſpinoſa, ſcandens floribus pedunculatis.

VIII. §.

Deſcriptio Specierum.

Omnes Gardeniæ fruteſcunt et perennes ſunt.

1. G. Radicans. *Caulis* decumbens, radicans, glaber, craſſitie calami, circiter pedalis.

Rami oppoſiti, rudimentis foliorum tuberculati, flexuoſi, erecti.

Folia in apicibus ramorum confluentia, oppoſita, ſubſeſſilia, elliptica, integra, parallelo-nervoſa, glabra, erecta, pollicaria uſque bipollicaria.

Stipulæ intrafoliaceæ, ovatæ, obtuſæ, vaginantes, membranaceæ.

Flores in ramis terminales, ſolitarii, ſubſeſſiles.

Calyx angulatus, glaber, 5-6 partitus; laciniis lanceolatis, verticalibus, erectis, perſiſtentibus, tubo dimidio brevioribus.

Corollæ

35127.

Corolla ſæpius plena, alba, coriacea: limbi laciniæ oblongæ, obtuſæ, planæ.

Differt hæc a. G. *florida* eo, quod multoties minor caule tenui, fruteſcente, decumbente, radicante foliisque anguſtis ellipticis.

2. G. Florida: *Caulis* arboreſcens, erectus, totus glaber, orgyalis.

Rami et *ramuli* oppoſiti, erecti.

Folia oppoſita, ſubſeſſilia, ovata, acuminata, integra, glabra, venoſa, patentia, pollicem lata, bipollicaria.

Stipulæ intrafoliaceæ, vaginantes, ovatæ, obtuſæ, membranaceæ.

Flores in ramulis terminales, ſolitarii, ſubſeſſiles.

Calyx angulatus, glaber, 5-6 partitus: laciniis lanceolatis, verticalibus, erectis, decurrentibus, perſiſtentibus, tubo duplo brevioribus.

Corolla nivea, coriacea: tubus cylindricus, pollicaris. *Limbus* 5-6 partitus: laciniis ovatis, obtuſis, planis, pollicaribus.

Bacca oblonga, calyce perſiſtente coronata et angulata, glabra, 5-6 valvis, unilocularis, pollicaris. *Pulpa* lutea.

Raro corolla ſimplex, ſæpe plena antheris plerumque ſex, calyce ſexpartito, limbo ſexpartito et bacca hexagona.

3. G. Thunbergia: *Caulis* arboreus, glaber, ramoſiſſimus, biorgyalis.

Rami alterni, teretes, rudimentis foliorum annulati, cinerei, glabri, erecti, ramuloſi.

Folia verticillata, terna vel quaterna, petiolata, utrinque acuminata, integra, concava, ſubundulata, parallelo nervoſa, glabra, notata glandulis piloſis in axillis nervorum paginæ inferioris, patentia, inæqualia, internodiis longiora, bipollicaria vel ultra.

Petioli breves, ſenſim dilatati in folium, ſubtus calloſi, glabri, unciales.

Stipulæ intrafoliaceæ, vaginantes, obtuſæ, membranaceæ.

Flores in ramulis terminales, ſolitarii, ſeſſiles, erecti.

Calyx cylindricus, ſuperne ampliatus, glaber, apice oblique dehiſcens, coronatus foliolis 4-6 petiolatis, cucullatis; intus villoſus melleque madidus, tubo triplo brevior.

Corolla alba, coriacea. *Tubus* cylindricus, parum incurvatus, obſolete ſtriatus, ſenſim paulo ampliatus, glaberrimus, palmaris. *Limbus* 7-9 partitus: laciniæ ovatæ, obtuſiſſimæ, margine reflexæ, integerrimæ, imbricatæ, patentiſſimæ, pollicares. *Os* tubi villoſum, ſulcatum.

Rarius limbus corollæ 8 vel 10-partitus cum antheris totidem.

Antheræ 7, 8 vel 10, ſæpiſſime vero 9.

Germen planum, coronatum tuberculis rotundatis, melliferis, glabrum. *Stylus* inferne filiformis, glaber; ſuperne clavatus, villoſus, tubo corollæ longior. *Stigma* oblique truncatum, ſulcatum, ſulcorum marginibus reflexis, raro 4-ſulcatum.

Bacca ovata, ſubrugoſa, glabra, vireſcens, dein alba, 1-locularis, 5-valvis, polyſperma, magnitudine ovi gallinacei, per annos perſiſtens nec decidua neque dehiſcens, cortice lignoſo, duro. *Pulpa* vix ulla.

Semina lenticularia, imbricata, in ſingula plica ſolitaria.

4. G. Gummifera. *Folia* oblonga, obtuſa, hirta.

Calyx hirtus, 5-dentatus.

Corolla infundibuliformis. *Tubus* longior quam in G. florida, magis filiformis et pilis tenuioribus tectus. *Limbus* obtuſus, planus, 5-9-partitus.

Stigma incraſſatum, bipartitum.

Bacca ſicca, 2-4 locularis.

Semina

Semina depreſſo-plana, impoſita ſerie duplici.
Refert Gardeniam floridam magnitudine et figura limbi corollæ.

5. G. Mussændæ: *Frutex* ramis teretibus, hirtis.
Folia oppoſita, breviſſime petiolata, ovata, acuta, glabra, pollicaria.
Stipulæ intrafoliaceæ, ſolitariæ, baſi dilatatæ, ſubulatæ.
Flores axillares et terminales breviſſimorum ramulorum, ſolitarii, ſeſſiles.
Calyx campanulatus, hirtus, 5-partitus: laciniæ compreſſæ ſinubus rotundatis, ſubulatæ, erectæ.
Corolla alba. *Tubus* filiformis, baſi ſurſum curvus, dein rectus, hirtus. *Limbus* planus, tubo dimidio brevior, 5-partitus: laciniis ovatis, acuminatis, carnoſis.
Antheræ quinque.
Stylus filiformis. *Stigma* craſſiuſculum, bipartitum: laciniis revolutis.
Bacca ovalis cortice lignoſo, bilocularis. *Pulpa* nigra, lubrica, acida.
Semina ovalia, depreſſo-plana, quovis loculamento per binas ſeries impoſita.

6. G. Rothmannia: *Caulis* arboreus, erectus, ramoſiſſimus, ſeſquiorgyalis.
Rami et *ramuli* oppoſiti, ſubangulati, ſtriati, ſcabri, erecti, ferruginei.
Folia oppoſita, breviſſime petiolata, oblonga, acuta, integra, nervoſa, glabra, ſupra læte viridia, ſubtus pallidiora, ſempervirentia, notata ſubtus glandulis piloſis in axillis nervorum, digitalia.
Stipulæ intrafoliaceæ, ſubulatæ, breves.
Flores in ramulis terminales, ſolitarii, ſeſſiles.
Calyx cylindricus, obſolete 5-angulatus, extus glaber, intus piloſus, corolla triplo brevior, 5-partitus: laciniæ filiformes, acutæ, erectæ, ſemiunguiculares.

Corolla

BSX90

Corolla ſubcampanulata, extus albido-flaveſcens, intus triſte flava maculis purpureis. *Limbus* 5-partitus; laciniæ ovatæ, acuminatæ, reflexæ, unguiculares.

Antheræ quinque, rarius ſex cum Calyce 6-fido et Corolla 6-fida.

Germen convexiuſculum, inæquale, angulatum, glabrum.

Stylus filiformis, ſenſim incraſſatus, albus, longitudine fere corollæ.

Bacca ovata, carnoſa, lineis circiter 12, obſoletis angulata, glabra, bivalvis, unilocularis, polyſperma, pulpoſa, magnitudine pyri parvi, immatura viridis, matura nigra, ſiccata altero latere dehiſcens deque arbore decidens. *Pulpa* fuſca, molli inſtar pulpæ Tamarindorum.

Semina lentiformia, imbricata, brunnea, in ſingula plica ſolitaria.

Flos et tota planta ſub exſiccatione nigreſcunt.

7. G. Spinosa: *Caulis* fruticoſus, ramoſus.

Rami teretes, glabri, ſpinoſi, rigidi.

Spinæ ſupra-axillares, ſæpius oppoſitæ, rarius alternæ, decuſſatæ, patentes, pollicares.

Folia e gemmis ſub ſpinis plura, ſubſeſſilia, ovata, obtuſa, integra, glabra, patentia, inæqualia, pollicaria.

Stipulæ ſetaceæ, minutæ.

Flores axillares, ſolitarii, ſeſſiles.

Calyx campanulatus, extus hirſutus, corolla paulo brevior, 5-partitus: laciniæ ovatæ obtuſæ, patentes.

Corolla infundibuliformis, alba, extus hirſuta, 5-partita: laciniæ ovatæ, obtuſæ, integræ, patentes.

Antheræ quinque.

Stylus filiformis, longitudine tubi.

Stigma clavatum.

8. G. Mi-

25/191

8. G. Micranthus: *Caulis* fruticoſus, ramoſus.
Rami teretes, villoſi, parum ramuloſi, ſpinoſi.
Ramuli capillares, hirti, ſpinoſi.
Spinæ ſuprafoliaceæ, oppoſitæ, acutæ, erecto-patentes, ſemiunguiculares.
Folia e gemmis infra ſpinas oppoſita, petiolata, ovata, acuta, integra, glabra, nervoſa, patentia, unguicularia.
Petioli lineam longi.
Flores axillares, duo vel tres, ſeſſiles, magnitudine ſeminis oryzæ, ante explicationem medio anguſtati.
Calyx truncatus, 5-dentatus, glaber, corolla multo brevior.
Corolla ſubcampanulata, 5-partita: laciniæ ovatæ, acutæ, reflexæ.
Antheræ quinque.
Stylus capillaris, albus, longitudine corollæ. Stigma globoſum.

9. G. Scandens: *Caulis* fruticoſus.
Rami teretes, glabri, cinerei, ſpinoſi, ſcandentes.
Spinæ ſupra-foliaceæ, decuſſatim oppoſitæ, ſemiungviculares.
Folia e gemmis infra ſpinas aggregata, petiolata, ovata, obtuſiuſcula, integra, glabra, patentia, inæqualia, unguicularia.
Petioli breviſſimi.
Stipulæ ſetaceæ.
Flores axillares, ſolitarii, pedunculati.
Pedunculus filiformis, uniflorus, glaber, ſemiunguicularis.
Calyx ſubcampanulatus, glaber, tubo corollæ quadruplo brevior, 5-partitus: laciniæ lanceolatæ, erectæ.
Corolla infundibuliformis, alba, glabra: Tubus cylin-

dricus, rectus, unguicularis. *Limbus* 5-partitus: Laciniæ lanceolatæ, patentes.

Antheræ quinque.

Stylus filiformis, longitudine tubi. *Stigma* clavatum.

IX. §.

SYNONYMA.

1. G. RADICANS: *Sanſiſi* it. *Miſuk tjinaſi* it. *Kutſjinas* Japonenſibus appellatur.

Kutſjinas altera. Kæmpf. Amoen. exot. faſc. V. p. 808.

2. G. FLORIDA. *Sſi*, vulgo *Kutſjinas.* Kæmpf. Amoen. exot. faſc. V. p. 808.

Catsjopiri, Rumph. Herb. Amb. T. 7. p. 26. t. 14. f. 2.

Jaſminum Ceilanicum folio oblongo, flore albo, pleno, odoratiſſimo. Burman. Theſaur. Ceylanic. p. 129 t. 59.

Jaſminum foliis lanceolatis, oppoſitis, integerrimis, calycibus acutioribus. Miller. Icon. tab. 180.

Jaſminum? ramo unifloro, pleno, petalis coriaceis. Ehret. Nova Acta Phyſico-Medica Acad. Nat. Curioſ. tom. 2. 1761. Obſ. 34. pag. 333. tab. 8.

Ehret Tabul. pict. 15.

Cape Jaſmine et *Gardenia Jaſminoides.* Ellis Acta Angl. ſ. Philoſoph. Tranſact. Vol. 51. p. 932. tab. 23.

Gardenia florida. Linné Gener. plant. pag. 116. Ejusd. Spec. pl. 1764. pag. 305. Ej. Syſt. Nat. 1774. pag. 147, 208. Ej. Mantiſſ. 2. p. 346.

Gardenia florida, inermis foliis ovatis utrinque acutis, ſtipulis obtuſis, laciniis calycinis verticalibus, tubo recto Linn. Suppl. Syſt. N. Ed. XIII.

Hollandis in Africa et Indiis degentibus ubique communi nomine appellatur *Catsjopiri vel Katjepiring.*

Elegantiſſimam hujus figuram floribus ſimplicibus expectamus in deſtinato opere botanico D. *Banks.*

3. G.

3. G. Thunbergia: *Thunbergia capenſis.* Montin. Act. Holmienſ. 1773. pag. 288. tab. 11.

Bergkias. Sonnerat Voyage à la nouvelle Guinée pag. 47. tab. 17, 18.

Gardenia Thunbergia, inermis foliis ovatis utrinque acutis, ſtipulis obtuſis, calyce infundibuliformi appendiculato, laciniis cucullatis petiolatis. Linn. Suppl.

Hollandis Caput bonæ ſpei incolentibus dicitur *Wilde-Katje-Piring.*

4. G. Gummifera: *Gardenia gummifera*, inermis foliis oblongis obtuſis hirtis, ſtipulis ſubulatis, laciniis calycinis ovatis breviſſimis, tubo recto. Linn. Suppl.

5. G. Mussændæ. *Muſſænda formoſa.* Jacq. Plant. Amer. pag. 70. tab. 48.

Muſſænda formoſa. Linné Mantiſſ. 1. pag. 45. Ej. Syſt. Nat. 1774. Tom. 2. pag. 182.

Gardenia Muſſendæ: inermis foliis ovatis acutis, ſtipulis mucronatis, laciniis calycinis ſubulatis compreſſis, tubo incurvato hirto. Linn. Supplem. Syſt. Nat. Edit. XIII.

6. G. Rothmannia. *Rothmannia capenſis.* Thunberg Act. Holmienſ. 1776. pag. 65. tab. 2.

Gardenia Rothmannia, inermis foliis oblongis, ſtipulis ſubulatis, laciniis ſubulatis terretibus longitudine tubi, tubo glabro ampliato brevi. Linn. Supplem. Syſt. Nat. Edit. XIII.

Hollandis promontorii bonæ ſpei incolis *Swart Yzerhout* audit.

7. G. Spinosa *Gardenia Spinoſa*, ſpinis binis oppoſitis ſuprarameis rectis patentibus, foliis obovatis, laciniis calycinis foliaceis, tubo breviſſimo. Linn. Supplem. Syſt. Nat. Edit. XIII.

X. §.

22/34

X. §.
LOCUS.

Ubi ſponte creſcunt Gardeniæ ſpecies, ſunt Aſiæ inprimis et Africæ regiones tam calidiores, quam temperatæ, adeoque vel intra vel etiam extra ipſos tropicos ſitæ, ut in inſula Amboina, Ceilona, Perſia, Coromandelia, Japonia, China, Capite bonæ ſpei et America. Sic Gardenia *florida* ſponte creſcit in Japonia, China, Surattis, Amboina, Promontorio bonæ ſpei; *radicans* in Japonia; *Thunbergia* et *Rothmannia* in Africes capite auſtrali, bonæ ſpei dicto, illa in ſylvis prope *van Stades* fluvium, hæc in *Groot-Vaders boſch* et ſylvis juxta fluvium *Zonder End*; *gummifera* in Ceilona; *Muſſændæ* in ſylvis Carthagenæ Americæ auſtralis; *ſpinoſa* in China prope Macao et Madraſs Coromandeliæ; *Micranthus* in China et Ceilona; *ſcandens* prope Macao in China. *Coluntur* vero ſimul plures harum ſpecies in plurimis regionibus, ut G. *florida* in hortis japonicis, capenſibus et plurimis Europæis botanicis aliisque; *radicans* in hortis Japonenſium; *Thunbergia* in horto capenſi et multis Europæis botanicis. *Rothmannia* adhuc tantum in horto capenſi ſocietatis commerciorum Hollandicæ.

XI. §.
USUS.

Omnes Gardeniæ ſpecies apud nos cultæ ornamenta præbent hortis noſtris admiranda ſpecioſiſſimis ſuis

135

ſuis floribus et foliis ſempervirentibus, inprimis vero pulcherrimæ ſpecies inermes, quas inter excellunt *florida* et *Thunbergia*. Dolendum autem eſt, quod per hyemem apud nos in frigidario ſint ſervandæ, intenſiſſimi frigoris boreas noſtratis impatientes, dum in auſtraliori Europa ut in Gallia, Anglia et Hollandia ſub diu vigent ſimul cum Magnolia grandiflora et glauca, Thea et aliis. E *Florida* ſepes hinc inde vivæ in Japonia formantur, certe elegantiſſimæ eamque ob rationem a Japonenſibus in hortis prope domos et in ambulacris curioſe colitur. Fructus quoque hujus et Chinenſibus et Japonenſibus multum in uſu ſunt pro tingendo luteo et venales in ſingulis eorum tabernis exſtant ſiccati. *Thunbergia* reliquas omnes elegantia florum ſuperat. In Capite bonæ ſpei florere incipit verſus finem Januarii, hoc eſt mediam ibi Æſtatem floretque uſque in Martium, dum arbor tota adeo obtecta eſt floribus, ut nihil pulchrius. Flores ſinguli non diu perſiſtunt, ſed abſoluta intra paucos dies horum floreſcentia, alii ſenſim de die in diem proveniunt et multiplicantur. Tondere ſe quoque patitur hæc arbor, ſed lente creſcit. Odor corollæ parum ingratus, Daturæ quodammodo ſimilis, ſed debilior. Lignum trunci valde durum eſt; utuntur itaque hoc ruſtici et inprimis clavas ligneas exinde fabricant. *Gummifera* e rimis corticis et foliorum gummi-reſinam exſudat, Gummi Elemi haud abſimilem. *Rothmannia* floret in Capite bonæ ſpei menſibus Januarii et Februarii odore florum fragranti, veſperi et nocte inprimis forti,

odori florum Cheiranthi triſtis valde ſimili. Duriſſimum eſt ipſum lignum et ruſticis multum pro axibus currorum conficiendis expetitum.

Explicatio Tabularum.

Tab. I. Fig. 1. GARDENIA Radicans.
2. - - Micranthus.
II. Fig. 3. - - Gummifera.
4. - - Spinosa.
5. - - Scandens.
6. Fructus Gardeniæ Thunbergiæ.

Tab. I

P. Djupedius del. Akrel Sc.

Tab. II

Fig. 3.

denia gummifera

Djupedius del.

Akrel Sc.